

Prima instanță: Judecătoria Rezina
Judecător: T.Leahu
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: M.Guzun, A.Nogai, Vl.Brașoveanu

ÎNCHEIERE

11 ianuarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Oleg Sternioală, Nicolae Craiu

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldovei,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 iulie 2016 și a hotărârii Judecătoriei Rezina din 10 mai 2016,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ucrainciuc Nicolae către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești,

c o n s t a t ă :

La data de 02 martie 2016, reclamantul Ucrainciuc Nicolae s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 06 iunie 2013, de către SUP a IP Rezina, în privința sa a fost pornită cauza penală nr.2013280211 conform semnelor infracțiunii prevăzute de art. 186 alin.(2) lit. d) din Codul penal, pe faptul sustragerii în perioada martie - aprilie 2013 a bunurilor materiale ce aparțineau Colprodcoop Rezina.

La 24 septembrie 2013, ora 09.00, reclamantul a fost pus sub învinuire de către procurorul T.Banu în baza art.186 alin. (2) lit. d) din Codul penal, și anume, pentru faptul că în perioada martie - aprilie 2013, din intenții de profit, având acces liber, a

sustras pe ascuns din carcasa pavilionului nefinisat al Colprocoop Rezina a Moldcoop, amplasat în piața comercială din or. Rezina str. Șciusev următoarele piese metalice: 3 stâlpi din metal (dvutavra) în forma de „H” cu dimensiunea de 350 mm cu lungimea fiecăruia de 4 m și 1 grindă (dvutavra) cu dimensiunea de 350 mm cu lungimea de 6 m, la preț total de 11 430 lei; 5 grinzi metalice (dvutavra) în forma de „H” cu dimensiunea de 270 mm cu lungimea fiecăruia de 6 m la preț total de 14 675 lei; 2 stâlpi din metal în formă de pătrat cu dimensiunea de 120x120 mm cu lungimea fiecăruia de 3 m la preț total de 1 020 lei și 12 m³ de cotileț cu prețul unuia de 90 lei cu prețul total de 1 080 lei, cauzându-i astfel proprietarului un prejudiciu material în sumă de 28 205 lei cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

Menționează reclamantul că la 30 octombrie 2013, avocatul R.Caciarin, a înaintat un demers privind efectuarea unei expertize merceologice pentru stabilirea costului real al metalului și scoaterea de sub urmărire penală. Însă, prin ordonanța procurorului din 31 octombrie 2013, demersurile au fost respinse.

După mai multe ședințe de judecată care au avut loc în perioada 18 decembrie 2013 - 22 decembrie 2014, a fost recunoscut vinovat de comiterea furtului și condamnat ilegal prin sentință, la amendă în mărime de 15 000 lei cu obligarea de a achita și acțiunea civilă în mărime de 27 125 lei în folosul părții vătămate.

Susține reclamantul că prin decizia Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2015, s-a admis apelul său și casată sentința, fiind dispusă achitarea din motiv că fapta nu a fost comisă de dînsul.

Prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 16 decembrie 2015, s-a decis inadmisibilitatea ca fiind vădit neîntemeiate recursurile procurorului și a reprezentantului părții vătămate, decizia Curții de Apel Chișinău rămânând prin urmare irevocabilă.

Relevă că, din cauza procurorului și a instanței de fond, pe parcursul a doi ani, reclamantul a fost adus neîntemeiat în nenumărate rînduri în fața organului de urmărire penală, a procurorului și a instanțelor de judecată.

Inițial, organul de urmărire penală a propus procurorului scoaterea sa de sub urmărire penală, dar această propunere nu a fost acceptată. Astfel, prin acțiunile ilicite susmenționate ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, reclamantului i-au fost cauzate prejudicii morale.

Invocă că prejudiciul moral se exprimă prin punerea ilegală sub învinuire; aplicarea nejustificată a măsurii preventive sub formă de obligare în scris de a nu părăsi țara; defăimarea nejustificată și încălcarea onoarei și demnității personale în fața consătenilor și cunoscuților; durata urmăririi penale și judecării cauzei - 2 ani și 6 luni, care constituie un termen exagerat pentru a fi demonstrat dacă există sau nu suficient indicii care ar indica la comiterea infracțiunii. Însăși tragerea ilegală la răspundere penală având în vedere și gravitatea infracțiunii care este una ce face parte din categoria celor mai puțin grave pentru care legea penală la momentul încriminării prevedea pedeapsa cu închisoare pe un termen de până la 5 ani.

Acțiunile ilicite vizate în speță, i-au provocat imense suferințe psihice care pot fi cuantificate echitabil și just doar dacă se vor lua în considerare următorii factori importanți și anume: incriminarea unei infracțiuni mai puțin grave - art. 186 alin. (2) lit. d) din Codul penal. Tot, factori importanți constituie starea de frustrare, neliniște și stres menținută pe toată perioada procesului și ulterior după consumarea procesului penal, înrăutățirea stării sănătății.

Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea acordării unei satisfacții echitabile pentru prejudiciul moral suferit. Quantumul indemnizației trebuie să fie stabilit astfel încât să aibă efect compensatoriu. Prin urmare, consideră justificată și echitabilă încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul său a sumei de 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

Solicită reclamantul încasarea de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul său, în contul reparării prejudiciului moral suma de 100 000 lei, obligarea Procuraturii Generale a Republicii Moldova să-i prezinte scuze oficiale în numele statului, în formă scrisă.

Prin hotărârea judecătorei Rezina din 10 mai 2016, acțiunea a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Ucrainciuc Nicolae prejudiciu moral în mărime de 5 000 lei și prejudiciu material în sumă de 2 000 lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Instanța de fond a concluzionat că, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate, starea de stres și frustrare cauzate reclamantului, durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei, în prezenta cauză sunt motive întemeiate de a stabili quantumul prejudiciului moral în mărime de 5 000 lei, sumă care, în opinia instanței, poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate, Ucrainciuc Nicolae.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 19 iulie 2016, a fost respinse apelurile declarate de Ucrainciuc Nicolae și Ministerul Justiției al Republicii Moldova și menținută hotărârea judecătorei Rezina din 10 mai 2016.

Instanța de apel a conchis că instanța de fond a examinat pricina sub toate aspectele, cu aplicarea corectă a normelor de drept material și procedural. Totodată, instanța a considerat corecte constatările instanței de fond că lui Ucrainciuc Nicolae i-au fost lezate drepturile sale, fiindu-i cauzat un prejudiciu moral, iar unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. Quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect

compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor. Prin urmare, suma de 100 000 lei solicitată de reclamant cu titlu de prejudiciu moral, corect a fost apreciată ca una excesivă și disproporțională principiilor compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral.

Nefiind de acord cu decizia menționată, la data de 24 octombrie 2016, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a declarat recurs, solicitând casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 iulie 2016 și a hotărârii judecătoreiei Rezina din 10 mai 2016, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În motivarea recursului, cu reiterarea motivelor de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei, recurentul a indicat că instanța de judecată nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii, aplicând eronat normele de drept.

Menționează că, art.6 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, stabilește expres care sunt cazurile în care survine dreptul persoanei fizice/juridice la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, în speță, Ucrainciuc Nicolae are dreptul să solicite repararea prejudiciului, în condițiile în care în privința acestuia a fost emisă sentință de achitare. De fapt, Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu a contestat și nici negat existența acestui drept.

Consideră că instanța de apel eronat și neîntemeiat a menținut fără modificări hotărârea instanței de fond, în condițiile în care rezultă expres că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sînt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, or, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

Susține că, instanța de apel a analizat arbitrar poziția participanților la proces și a evitat aprecierea argumentului reprezentantului Ministerului Justiție privitor la faptul că prevederile art. 6 și art. 3 din Legea nr.1545, sînt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Referitor la soluția instanței de apel privind menținerea hotărârii Judecătoreiei Rezina din 10 mai 2016, susține că este neîntemeiată, în condițiile în care prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr.1545. Or, în astfel de circumstanțe, nu există nici temei legal de a solicita încasarea acestui prejudiciu.

Totodată, în partea ce ține de acordarea prejudiciului moral, precizează că potrivit art.11 din Legea nr.1545 mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luîndu-se în considerație gravitatea infracțiunii în a cărei săvârșire a fost învinuită persoana; caracterul și gravitatea

încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; suferințe fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice precum și durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. Prin urmare, mărimea prejudiciului moral urmează să fie proporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană în cauze similare, adică în cauze care vizează violări similare ale Convenției și care sunt îndreptate împotriva Republicii Moldova sau a țărilor cu un nivel de dezvoltare economică comparabil cu cel al Republicii Moldova.

Mai menționează recurentul că, în ce privește jurisprudența națională în spețe similare împotriva Ministerului Justiției și Ministerului Finanțelor, pentru acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, suma acordată a fost între 10 000 lei - în mediu pentru 11 luni de arest preventiv, ulterior fund emisă sentință/decizie de achitare. Prin urmare, ținând cont de natura dreptului lezat, de durata măsurilor preventive aplicabile, de statutul intimatului, consideră, că suma acordată de către instanța de fond ca despăgubire morală, care a fost menținută și de către instanța de apel, este destul de exagerată, neechitabilă suferințelor invocate că ar fi fost suportate și nerezonabilă cuantumului sumelor acordate în cauze similare de către Curtea Europeană și instanța judecătorească națională.

Conform art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Colegiul reține că la materialele cauzei este anexată copia scrisorii de expediere în adresa părților a copiei deciziei integrale a instanței de apel (f.d.100). Însă, la materialele cauzei nu se regăsesc careva probe ce ar confirma data recepționării de către părți a copiei deciziei. Astfel recursul declarat la data de 24 octombrie 2016, se consideră depus în termen.

La data de 11 noiembrie 2016, în adresa intimaților Ucrainciuc Nicolae și Procuratura Generală a Republicii Moldova, a fost expedit spre cunoștință copia recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței la recurs (f.d.112).

La data de 30 noiembrie 2016, intimatul Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință, solicitând admiterea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

La data de 13 decembrie 2016, intimatul Ucrainciuc Nicolae a depus referință asupra recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, solicitând considerarea acestuia ca inadmisibil.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, este inadmisibil, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC RM, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) al articolului menționat, prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că au fost aplicate eronat normele de drept material sau procedural, iar alin. (4) prevede că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art.433 lit.a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3), (4) CPC RM.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC, or, recurentul nu a invocat nici un temei care ar indica la ilegalitatea actelor judecătorești contestate, ci a formulat critici ce se axează asupra fondului cauzei.

Argumentele invocate în recursul declarat nu au relevanță, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau de drept procedural, respectiv nu constituie temei pentru casarea deciziei recurate și urmează a fi respinse.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul ține să menționeze că conform jurisprudenței CEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell vs Irlanda, 16 aprilie 1991), însă motivele recursului invocate în speță sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, care au fost apreciate corespunzător.

În astfel de circumstanțe, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 269-270, 433 lit. a), 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
Judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Oleg Sternioală

Nicolae Craiu